

Τῇ 23 Φεβρ(ουαρίου) 1825 ἐν Ναυπλίῳ

Ὁ Πρόεδρ(ος) τοῦ Βουλευτικ(οῦ)

Παν. Νοταῶς

Ἐπικυροῦται τῇ 28 Φεβρ(ουαρίου) 1825

Ὁ Πρόεδρ(ος) τοῦ Ἐκτελ(εστικοῦ)

Γ. Κουντουριώτης

Ὁ Β' Γραμ(ματεὺς τοῦ Βουλευτικοῦ)

Ἀνδρέας Παπαδόπουλος

Ὁ Γεν. Γραμ(ματεὺς)

Ἀ. Μαυροκορδαῖτος.

72

Σχέδιον Διατάξεως περὶ ὀργανώσεως τῶν νοσοκομείων καὶ τῆς
δημοσίας ὑγιεινῆς

Διὰ τοῦ ἄρθρου δ' τοῦ Νόμου ὑπ' ἀριθμ. μθ' τῆς 5ης Ὀκτωβρίου 1825 περὶ νοσοκομείων, προεβλέπετο ἡ ἐκδοσις ἐκτελεστικοῦ περὶ συστάσεως καὶ ἐπιστάσεως αὐτῶν διατάγματος, π ρ ο σ α ρ τ η θ η σ ο μ έ ν ο υ ὡς παραρτήματος εἰς αὐτόν.

Πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου τὸ Ἐκτελεστικὸν ὑπέβαλε πρὸς τὸ Βουλευτικὸν σχέδιον τοῦ προβλεπομένου διατάγματος, ἵνα συζητηθῇ ὑπὸ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος καὶ ληφθῇ ἡ ἐγκρισις αὐτοῦ ¹.

Τὸ σχέδιον τοῦτο, πλὴν τῶν εἰδικῶν περὶ τῶν νοσοκομείων διατάξεων, περιλάμβανε καὶ ἄλλας συναφείς πρὸς τὴν ὀργάνωσιν τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς τοιαύτας. Συντάκτης τοῦ σχεδίου ἦτο ὁ κατὰ Σεπτέμβριον 1825 ἄφιχθεις εἰς Ἑλλάδα Γάλλος φιλέλλην ἱατρὸς Bailly.

Ἀναζητῶν τὸ κείμενον τοῦτο εὑρον μετὰ τῶν ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ ἀποκειμένου εἰς τὸ Μουσεῖον Μπενάκη «Ἀρχεῖον τοῦ Ἀγῶνος» τὸ ἐξῆς ἀχρονολόγητον σχέδιον Κανονισμοῦ περὶ «Γενικῆς Ὑπουργίας (=Διευθύνσεως, Administration) τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα Ὑγείας» ². Ὁ Κανονισμὸς οὗτος φρονῶ ὅτι εἶναι τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὸ Βουλευτικὸν πρὸς ἐγκρισιν σχέδιον διατάγματος.

ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΥΓΕΙΑΣ

Γενικὴ διοργάνωσις

Ἄ ρ θ ρ α

α.' Νὰ διορισθῇ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν μία διευθύνουσα ἐπιτροπὴ τὰ ἀφορῶντα τὴν Γενικὴν Ὑπουργίαν τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα Ὑγείας.

1. Προβ. Ἐκτελ. 13194/9 Ὀκτ. 1825, ΓΑΚ, Ἐκτελ. Φ. 128. Πρβλ. Μ. Μπενάκη, Ἀρχεῖον τοῦ Ἀγῶνος, Φ. 23 (Ὀκτώβριος 1825).

2. Μ. Μπενάκη, Ἀρχεῖον τοῦ Ἀγῶνος, Φ. 23.

β'. Ἡ ἐπιτροπὴ νὰ συγκροτῇται ἀπὸ τρία μέλη καὶ ἓνα πρόεδρον μὲ τὸ ἐπώνυμον τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Γενικῆς Ὑπουργίας τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα Ὑγείας.

γ'. Νὰ διαιρεθοῦν εἰς τὰ ἐξῆς ἀκόλουθα τμήματα τὰ ἀντικείμενα τῆς ἀσχολίας τῶν ἐπιτρόπων.

α) Τὸ ἀφορῶν τὴν ἐργασίαν τῶν τεχνῶν: ἱατρικῆς, χειρουργικῆς καὶ φαρμακοποιίας.

β) Τὸ ἀφορῶν τὰ νοσοκομεῖα.

γ) Τὸ ἀφορῶν τὴν ὑπουργίαν τῆς ὑγείας τοῦ στρατιωτικοῦ.

δ) Τὸ ἀφορῶν τὴν ὑγείαν τῶν παραλίων πόλεων.

ε) Τὸ ἀφορῶν τὴν ἱατρικὴν στατιστικὴν.

ς) Τὸ ἀφορῶν τὸ Σχολεῖον τῆς Ἱατρικῆς.

Πρῶτον Τμῆμα

Περὶ τῆς ἐργασίας τῶν τεχνῶν: ἱατρικῆς, χειρουργικῆς καὶ φαρμακοποιίας

δ'. Πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν προερχομένων μαρτῶν ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν ἀγυρτείαν, κανεὶς ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος διατάγματος νὰ μὴν εἰσπορῇ νὰ κάμῃ οὔτε τὸν ἱατρὸν, οὔτε τὸν χειρουργόν, οὔτε τὸν φαρμακοποιόν, ἂν δὲν ἔχῃ τὸ δίπλωμα τοῦ δόκτορος σχολείου τινὸς ἱατρικῆς ἢ φαρμακοποιίας, ἢ ἂν δὲν ἐπῆρε τὴν ἄδειαν ἀπὸ τοὺς ἐπὶ τούτῳ ἀσπασθῆσομένους ἐπικριτὰς (jury).

ε'. Νὰ ἐγκαθιδρυθῇ εἰς τὰς πρωτίστας ἑλληνικὰς πόλεις μία ἐπιτροπὴ ἐπικριτῶν (jury) συγκροτημένη ἀπὸ τὸν Διευθυντὴν καὶ δύο τῶν σημαντικωτέρων ἐπιτοπίων ἀρχῶν, ἡτις νὰ καταγράφη τοὺς ἔχοντας δίπλωμα δόκτορος καὶ νὰ ἐξετάζῃ ὅσους μὴ κρατοῦντες δίπλωμα ἢ ἐργαζόμενοι τὴν τέχνην των πρὸ πέντε χρόνους ἐγκριθοῦν ἔμπειροι καὶ ἐγκρατεῖς τῶν ἀναγκαίων γνώσεων.

ς'. Οἱ οὕτως ἀναγνωρισθέντες δόκιμοι νὰ ἔχουν τὸν τίτλον, τὰ προνόμια καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ δόκτορος.

ζ'. Ὁ τρόπος τῶν ἐξετάσεων καὶ αἱ συνθήκαι τῆς ἀναδοχῆς (réception) νὰ προσδιορισθοῦν ἀπὸ τὸν Διευθυντὴν καὶ νὰ δημοσιευθοῦν τρεῖς μῆνας πρὶν τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐπικριτῶν.

η'. Ἐπειδὴ τὸ τέλος διὰ τὸ ὁποῖον γίνονται αἱ ἀναδοχαὶ εἶναι ὄχι ἀπλῶς τὸ συμφέρον μόνον τῶν ἄνευ διπλώματος ἐξασκούντων τὴν ἱατρικὴν, τὴν χειρουργικὴν, ἢ τὴν φαρμακοποιάν, ἀλλὰ καὶ ἡ ὠφέλεια ἐνταντῷ τῶν ἀρρώστων, νὰ μὴ γνωρισθοῦν δόκιμοι παρὰ μόνον οἱ ἐξασκούντες μίαν τῶν εἰρημένων τεχνῶν ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ πέντε χρόνους καὶ ἐφεξῆς. Ὅσοι δὲ θελήσουν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐνασχοληθοῦν εἰς τὸ

πρακτικὸν τῆς ἱατρικῆς νὰ εἶναι ἀνεξαιρέτως ὑπόχρεοι νὰ γνωρισθοῦν δόκιμοι εἰς κανένα ξένον σχολεῖον ἱατρικῆς ἢ φαρμακοποιίας ὥσπου νὰ συστηθῇ Σχολεῖον Ἱατρικῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα.

θ'. Τὰ μέτρα ταῦτα νὰ μὴ παίρνονται μόνον διὰ τοὺς ἰατροὺς, χειρουργοὺς, ἢ φαρμακοποιούς, τοὺς ἐργαζομένους μέσα εἰς τὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλους ὅσοι ζητήσουν νὰ ἔμβουν εἰς τὴν ὑπουργίαν τῆς ὑγείας τῶν νοσοκομείων, τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ τῶν παραλίων πόλεων, ὡς καὶ ἀργότερα νὰ συστηθοῦν διδάσκαλοι εἰς τὸ Σχολεῖον τῆς Ἱατρικῆς.

Δεύτερον Τμῆμα

Περὶ τῆς διοργανώσεως τῶν νοσοκομείων

ι'. Νὰ γίνουν τέσσαρα νοσοκομεῖα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἓνα εἰς τὸ Ναύπλιον, ἄλλο εἰς τὰς Ἀθήνας, ἄλλο εἰς τὸ Μεσολόγγι καὶ τέταρτον εἰς τὴν Κρήτην, προσωρινῶς εἰς Γραμβουζαν.

ια'. Ὁ Διευθυντὴς θέλει συμφωνήσῃ μετὰ τὰς ἐπιτροπὰς ἀρχὰς ἐκάστης πόλεως, διὰ νὰ ἐκλέξουν τὴν τοποθεσίαν διὰ τὸ νοσοκομεῖον καὶ νὰ κάμουν τὸν κατάλογον τῶν ἰατρῶν, χειρουργῶν, φαρμακοποιῶν καὶ ὅσων ἄλλων, τὸν ὅποιον νὰ καθυπεύβαλῃ εἰς τὴν ἐπίτροπιν τῆς ἐπιτροπῆς.

ιβ'. Οἱ ὑπουργοὶ νὰ εἶναι ἓνας οἰκονόμος, ἓνας ἐπιθεωρητὴς, ἓνας ἐφημέριος καὶ ἓνας νοσοκόμος.

ιγ'. Ὁ οἰκονόμος νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν συντήρησιν τῶν σκευῶν καὶ τῶν οἰκδομημάτων τοῦ νοσοκομείου καὶ τὴν ἀγορὰν τῶν δαπανωμένων ἐκτὸς τῶν ἱατρικῶν. Νὰ δώσῃ δὲ ἀνάλογον ἐγγύησιν διὰ τὰς ἐμπιστευομένας εἰς αὐτὸν χρηματικὰς ποσότητας.

ιδ'. Ὁ ἐπιθεωρητὴς νὰ καταγίνεται εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν καὶ ἐξέτασιν τῶν λογαριασμῶν τοῦ οἰκονόμου καὶ νὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπιτροπὴν.

ιε'. Ὁ ἐφημέριος νὰ εἶναι ἐπιφορτισμένος τὴν θρησκευτικὴν ὑπουργίαν τῶν ἀρρώστων. Νὰ προειδοποιῇται δὲ περὶ τῶν ἀσχολιῶν τοῦ ἀπὸ τὸν ἰατρὸν ἢ τὸν χειρουργόν. Ὡς καὶ περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ὥρας καθ' ἣς ἐγκριθῇ ἀπὸ τούτους πάλιν νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς ἀρρώστους νὰ ἐκπληροῦν τὰ θρησκευτικὰ χρέη των.

ις'. Οἱ νοσοκόμοι νὰ φροντίζουν διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ νοσοκομείου, αἱ δὲ ὑπουργαὶ των νὰ τοὺς προσδιορίζωνται ἀπὸ τὸν ἰατρὸν, τὸν χειρουργόν καὶ τὸν φαρμακοποιόν.

ιζ'. Ὁ ἰατρὸς νὰ ἔχῃ ἓνα παραστάτην διὰ 50 ἀρρώστους. Ὁ χειρουργὸς ἓνα βοηθὸν διὰ 25 λαβωμένους καὶ ὁ φαρμακοποιὸς ἓνα βοηθὸν διὰ 100 ἀρρώστους.

ιη'. Οἱ βοηθοὶ καὶ οἱ παραστάται νὰ διορίζονται ἀπὸ τὸν Διευθυντὴν, ὅστις νὰ καθυποβάλλῃ εἰς ἐξέτασιν τοὺς ἐπισκεπτομένους ἰατροὺς τὰ νοσοκομεῖα καὶ ἐκ τῶν ἰσοδυνάμων νὰ προτιμῶνται οἱ χρηστοθηέστεροι καὶ οἱ πλέον φιλακόλουθοι εἰς τὰς ἐπισκέψεις των ἰατροὶ ἢ χειροῦργοι.

ιθ'. Ὁ Διευθυντὴς νὰ εἶναι ὑπόχρεως νὰ συντάξῃ:

α) Ἐν ἐγχειρίδιον πρακτικῆς ἱατρικῆς διαλαμβάνον μίαν συνοπτικὴν τῶν ἀναγκαιοτέρων, ἔκθεσιν τῆς ἀνατομίας, τῆς φυσιολογίας, τῆς παθολογίας καὶ τῆς θεραπευτικῆς.

β) Ἐν ἐγχειρίδιον χειρουργικῆς περιέχον συνοπτικὴν περιγραφὴν ὅλων τῶν συσκευασιῶν καὶ ὅλων τῶν χειρουργικῶν μηχανημάτων τῶν ἀρμοδίων διὰ τὴν πόλιν καὶ τὸ στρατόπεδον, προσέτι καὶ μίαν ἐπίτομον διαπραγματείαν περὶ μαιευτικῆς.

γ) Ἐν ἐγχειρίδιον φαρμακοποιίας διαλαμβάνον μίαν σύνοψιν τῶν κυριωτέρων γνώσεων τῆς φυσικῆς, τῆς χημείας, τῆς βοτανικῆς, τῆς φυσικῆς ἱστορίας καὶ τῆς φαρμακοποιίας. Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος νὰ γίνῃ ὁ κατάλογος τῶν ἀπλῶν καὶ τῶν συνθέτων ἱατρικῶν τὰ ὅποια εἶναι χρήσιμα νὰ εὐρίσκονται εἰς τὸ φαρμακεῖον τοῦ νοσοκομείου καὶ ἡ περιγραφὴ τῶν ἀναγκαίων τρόπων καθ' οὓς ὁ φαρμακοποιὸς δύναται νὰ κατασκευάσῃ ὁ ἴδιος ὅσα ἱατρικὰ εἰσπλάσματα νὰ γίνουν οἰκονομικώτερον εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

δ'. Τὰ τρία ταῦτα συγγράμματα νὰ εἶναι ὁλόκληρον ὁγκώδη, οὐδὲ νὰ περιέχουν καμμίαν θεωρητικὴν ἐξέτασιν, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐκθεσὶν τῶν βεβαιωτέρων γνώσεων τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἱατρικῆς καὶ τῶν μὲ ταύτην συνεχομένων ἐπιστημῶν.

εα'. Τὰ συγγράμματα ταῦτα, χρήσιμα διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν νοσοκομείων, τοὺς μὴ σπουδάσαντας εἰς τὰ ξένα πανεπιστήμια, νὰ τυπώνωνται μὲ διαταγὴν τῆς Διοικήσεως καὶ νὰ πωλῶνται καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

εβ'. Ὁ Διευθυντὴς νὰ συντάξῃ σύνοψιν τῶν διαταγμάτων ἐπάνω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀρρώστων. Ταῦτα νὰ διορίζουν πῶς νὰ βαστῶνται τὰ κατάστιχα, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπισκέψεων καὶ τὰς ὥρας καθ' ἃς νὰ γίνωνται καθ' ἡμέραν, τὸ εἶδος καὶ τὴν ποσότητα τῶν τροφῶν διὰ πᾶσαν τάξιν ἀρρώστων, τὸν τρόπον τῆς διανομῆς τῶν φαγητῶν καὶ τῶν ἱατρικῶν, τὴν διαίρεσιν τῶν ἀρρώστων εἰς διαφόρους τάξεις¹, τὸν τρόπον καθ' ὃν κάθε ἰατρὸς χρεωστεῖ νὰ παραδίδῃ τὰ μαθήματα τῆς χημείας εἰς ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ κρατῇ τάξιν εἰς τὰς

1. Ἡ διαίρεσις αὕτη νὰ γίνῃ εἰς τοὺς νοσοῦντας ἐπιδήμιον νόσον, τὰ ἀπορριγμένα βρέφη, τὰς ἐγγαστρωμένας γυναῖκας, τοὺς γέροντας καὶ γραιάς ἀπαδυνατίσαντας καὶ θεωρουμένους ὡς ἀνιάτους καὶ τοὺς φυλακωμένους ἀρρώστους.

δωρεάν γενομένας εἰς τοὺς παρουσιαζομένους ἔξωθεν νὰ τοῦ ζητηθοῦν συμβουλὰς, εἰς τὴν ἀναίρεσιν (σῆκωμα) τῶν νεκρῶν, εἰς τὸ ἄνοιγμα τῶν πτωμάτων, εἰς τὰς ἀνατομικὰς παραδόσεις κτ. κτ. κτ.

κγ'. Ὅταν οἱ ἄρρωστοι περισσεύουν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὁ ἰατρὸς νὰ εἰδοποιῇ εὐθὺς τὸν Διευθυντὴν, ὅστις χρεωστεῖ νὰ προβλέψῃ εἰς τὴν ἐξοικονόμησίν των.

Τρίτον Τμήμα

Περὶ τῆς διοργανώσεως τῆς ὑπουργίας τῆς ὑγείας εἰς τὸ στρατιωτικόν

κδ'. Ὁ Διευθυντὴς νὰ διορίζῃ ἀκολουθοῦς παντὸς ἀρχηγοῦ ὅπλων ἓνα ἀρχίατρον, ἓνα πρῶτον χειροῦργον καὶ εἰς καθένα τούτων ἓνα βοηθὸν διὰ 500 στρατιώτας.

κε'. Οὗτοι νὰ τραβοῦν μαζί των μίαν κάμηλον ἢ ἓνα μουλάρι, εἰς τὰ ὅποια νὰ φορτώνουν τὸ μετακομιστὸν κιβώτιον καὶ μίαν σκευὴν ἐπιτηδεῖαν νὰ σταίνεται εὐθὺς ὅταν εἰς κακοκαιρίαν χρειασθῇ νὰ γίνοντο ἐργασίαι ἀνεπίδεκται ἀναβολῆς.

κς'. Τὸ μετακομιστὸν κιβώτιον, τὸ ὅποion πρέπει νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν πρῶτον χειροῦργον, νὰ ἔχῃ μέσα πανί, ξαντὸν, δέματα, σκελοδέσμους (fanons), ταινίας, σπάγγον, ράμματα, βελόνας, καρφοβελόνας, ρακίη, κηρί, νερόν, ποτήρια, παφιλένια, ξύδι, ἀμμωνιακόν, αἰθέρα, ἐμετικόν, ὅπιον καὶ ἄλλα ἱατρικὰ τῆς πρώτης χρείας διὰ τοὺς λαβωμένους πρὶν τῆς μεταφορᾶς των εἰς τὸ νοσοκομεῖον τὸ πλησιέστερον.

κζ'. Ἡ μεταφορὰ τῶν λαβωμένων ἀπὸ τὸ πεδῖον τῆς μάχης εἰς τὴν νοσοφόρον ἀρμάμαξαν (ambulance) νὰ γίνεται διὰ τῶν φερετροφόρων (=τραχυματιοφόρων) ¹.

κη'. Νὰ διορίζωνται δύο φερετροφόροι διὰ χιλίους ἀνθρώπους.

κθ'. Ἡ μεταφορὰ τῶν λαβωμένων ἀπὸ τὴν νοσοφόρον ἀρμάμαξαν εἰς τὸ πλησιέστερον νοσοκομεῖον προσωρινῶς νὰ γίνεται ἐπὶ τῆς ῥάχης τῶν μουλαρίων ἢ καμήλων.

λ'. Νὰ διορίζωνται τέσσαρα μουλάρια ἢ κάμηλοι διὰ 1000 ἀνθρώπους.

λα'. Ὁ πρῶτος χειροῦργος νὰ βαστᾷ χειρουργικὸν κιβώτιον περιέχον τὰ ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα εἰς τὰς ἐργασίας του, αἱ ὅποια εἰμπορεῖ νὰ χρειασθοῦν νὰ γίνουν

1. Οὗτοι εἶναι στρατιῶται φέροντες ὁ καθείς των τὸ ἥμισυ τοῦ φερέτρου, τὸ ὅποion σταίνεται καὶ διαλύεται εὐκολώτατα. Μέρος τοῦ ἡμίσεος τούτου βαστάζεται ἐπὶ τῶν ὤμων. Ἐνα ἄλλο κομμάτι ὀκτὼ ποδῶν μακρὸν ἔχει μίαν αἰχμὴν εἰς τὸ ἐν ἄκρον καὶ ἐπιτήδειον νὰ μεταχειρισθῇ ὡς ἀμυντήριον. Κάθε ἥμισυ εἶναι οὕτω τεχνευμένον, ὥστε πᾶς φερετροφόρος ἐνόντων τὸ ἥμισύ του μὲ τὸ ἥμισυ ἄλλου τυχόντος εἰμπορεῖ νὰ στήσῃ ἓνα φέρετρον πληρέστατον.

εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, τέσσαρας μικρὰς φιάλας μὲ τὰ ἀναγκαιότερα ἱατρικά. Οἱ δὲ βοηθοὶ του νὰ μὴ κρατοῦν παρὰ τὰς θήκας των.

λβ'. Οἱ λαβωμένοι φθάνοντες εἰς τὸ νοσοκομεῖον νὰ ἐπισκέπτονται ἀπὸ τοὺς ἱατρούς, τοὺς χειρουργοὺς τοῦ νοσοκομείου. Εἴμποροῦν δὲ οἱ τελευταῖοι νὰ παραλάβουν βοηθοὺς τοὺς στρατιωτικοὺς χειρουργοὺς, ἂν οὗτοι σχολάζουν.

λγ'. "Οταν συμβῇ εἰς τὸ στρατόπεδον καμμιά ἐπιδημία νόσος, ὁ ἱατρὸς νὰ εἰδοποιῇ εὐθὺς τὸν Διευθυντήν.

Τέταρτον Τμῆμα

Ὑπουργία ὑγειονόμος τῶν παραλίων πόλεων

λδ'. Τὰ καθαρτήρια νὰ συστηθοῦν εἰς τὰς πρωτίστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἀριθμὸς των, ἡ τοποθεσία των καὶ ἡ διοργάνωσίς των νὰ διορισθοῦν διὰ μεταγενεστέρων διαταγμάτων.

λε'. Εἰς πᾶσαν πόλιν ἢ χωρίον παραλίον τῆς Ἑλλάδος νὰ συστηθῇ ὑγειονόμος ἐφορία, συγκροτημένη ἀπὸ ἓνα ἱατρὸν καὶ δύο πρωτίστους τοῦ τόπου, ἢ ἀπὸ τρεῖς, τοὺς σημαντικωτέρους, ἂν δὲν εὐρίσκειται ἐκεῖ ἱατρός.

λς'. Τὸ ἔργον τῆς ὑγειονόμου ἐφορίας νὰ εἶναι τὸ νὰ συγγεωγῇ καὶ νὰ ἐκταδίξῃ τὴν εἴσοδον εἰς τὰ πλοῖα.

λζ'. "Οταν ἡ ὑγειονόμος ἐφορία ἑνὸς τόπου μὴ ἔχοντος καθαρτήριον ἐγκρίνει ἀναγκαῖον νὰ κάμῃ τὴν κάθαρσίν του ἓνα πλοῖον, τοῦτο νὰ μὴν εἴμπορῇ ν' ἀποβιβάσῃ τίποτε, ἐνόσω δὲν ἤθελε σταθῇ τὸν διορισμένον καιρὸν εἰς κανένα τῆς Ἑλλάδος καθαρτήριον καὶ δὲν λάβῃ ἓνα ἀποδεικτικὸν ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τὴν ὑγειονόμον ἐφορίαν τῆς πόλεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει τὸ καθαρτήριον.

λη'. "Οταν μία ὑγειονόμος ἐφορία μάθῃ ὅτι εἰς ἓνα ὁποιονδήποτε τόπον τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς εὐρωπαϊκῆς στερεᾶς ἐπικρατεῖ ἡ κίτρινη θερμὴ ἢ τὸ θανατικόν, ἡ ἐφορία νὰ εἶναι ὑπόχρεως νὰ εἰδοποιῇ εὐθὺς τὸν διευθυντήν περὶ τούτου, ἀναφέρονσα ἐν ταύτῳ καὶ ὅθεν ἔχει τὴν τοιαύτην εἶδησιν.

Πέμπτον Τμῆμα

Τμῆμα τῆς ἱατρικῆς στατιστικῆς

λθ'. Ἐπειδὴ αἱ στατιστικαὶ συζητήσεις ὁμολογοῦνται τὴν σήμερον ὥς προσφύεστατοι νὰ ἀναγνωρίζουν τὰς αἰτίας, ὅσαι δὲν ὑποπίπτουν εἰς τὰς λεπτομερεῖς παρατηρήσεις τὰς γενομένας εἰς ἓνα μικρὸν ἀριθμὸν ἀτόμων, ἡ διευθύνουσα ἐπιτρο-

πῇ νὰ εἶναι ὑπόχρεως νὰ παρρησιάσῃ εἰς τὸν Λειτουργὸν (= Ὑπουργόν) τῶν Ἑσωτερικῶν τύπους καταστίχων καθ' οὓς νὰ σημειώνωνται αἱ γεννήσεις, οἱ θάνατοι, οἱ γάμοι, αἱ ἐξαγωγαί, αἱ εἰσαγωγαί καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἐξόδευσις τῶν ἐντοπίων καὶ ξένων προϊόντων.

μ'. Ὁ Λειτουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν νὰ δίδῃ κάθε χρόνον εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοὺς πίνακας τῆς κινήσεως τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἰδιαίτερας εἰς ἐκάστην πόλιν τῆς Ἑλλάδος ἐξοδεύσεως τῶν πραγμάτων. Οἱ δὲ πίνακες νὰ σχηματίζωνται κατὰ τοὺς κοινοποιουμένους εἰς αὐτὸν τύπους.

μα'. Κάθε ἰατρὸς καὶ κάθε χειρουργὸς τῶν νοσοκομείων τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων τῆς Ἑλλάδος νὰ παρρησιάζῃ κάθε χρόνον εἰς τὸν Διευθυντὴν μίαν ἐκθεσιν γενικὴν τῶν ἀσθενειῶν, ὅσαι ἐπεκράτησαν εἰς τοὺς τόπους τῆς διατριβῆς των.

μβ'. Οἱ συντασσόμενοι πίνακες ἀπὸ τὸ λειτουργεῖον καὶ αἱ παρρησιαζόμεναι ἐκθέσεις ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς χειρουργοὺς τῆς Ἑλλάδος ἡμποροῦν νὰ χρησιμεύσουν ὡς βάσις εἰς μίαν ἐπιχείρησιν, τὴν ὁποίαν ὁ Διευθυντὴς νὰ κοινώσῃ (= κοινοποιήσῃ) εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ τῆς ὁποίας τέλος νὰ εἶναι ἡ συζήτησις περὶ τῆς θνητότητος, ἐξεταζομένης εἰς τὰς διαφόρους ἡλικίας, εἰς τὰ διάφορα ἐπιτηδεύματα, εἰς τὰς διαφόρους τοποθεσίας, τέλος πάντων περὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν καθολικῶν αἰτιῶν, τῶν ὁποίων ἀπὸ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐνεργείας νὰ τροποποιηθῶν τὰ ἀποτελέσματα εἰς ὄφελος τοῦ κοινοῦ. Ἡ θλίωσις (= ἐξυγίανσις) τῶν νοσηρῶν τόπων, ἡ καλλιτέρευσις τῶν βιομηχανικῶν μέσων, ὁ πληθυσμὸς τῶν κατοίκων, ἡ αὐξησις τῶν προϊόντων, ἡ μείωσις τῶν νόσων νὰ εἶναι τὰ ἀντικείμενα τῶν συζητήσεων αἱ ὁποῖαι θέλουν μᾶς χορηγεῖ τὰ στοιχεῖα τῆς προοδεύσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς εὐζωίας.

Ἔκτον Τμῆμα

Διοργάνωσις Σχολείου Ἱατρικῆς

μγ'. Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες χρεωστοῦν νὰ καταγίνωνται πάντοτε εἰς τὸ νὰ ἀπαλλαχθοῦν ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ταξειδεύουν εἰς τὰ ξένα διὰ νὰ παιδευθοῦν δυνάμενοι νὰ συστήσουν παιδευτήρια εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ ἔπειδὴ ἡ σύστασις τῶν νοσοκομείων εὐκολύνει τὴν σπουδὴν τῶν ἀσθενειῶν, ὅταν ἡ διευθύνουσα ἐπιτροπὴ κρίνει εὐκαιρον, ὁ Διευθυντὴς νὰ δώσῃ ἓνα σχέδιον διοργανώσεως ἐνὸς Σχολείου Ἱατρικῆς, τὸ ὁποῖον θὰ συμπληρώσῃ πᾶν ὅ,τι χρειάζεται εἰς ἓνα σύστημα ὑγειονόμου ὑπουργίας.

Τὸ Ἐκτελεστικὸν εἰσηγούμενον τὸ σχέδιον διατάγματος περὶ νοσοκομείων κλπ. ἐτόνιζεν ὅτι «καὶ ἂν περιέχῃ καὶ τινὰ τῶν ὁποίων ἡ ἐνέργεια φαίνεται δύσκολος, τὰ

πλεῖστα ὅμως καὶ κυριώτερα τῶν προβαλλομένων εἶναι ἀναγκαιότατα διὰ τὴν τακτικὴν σύστασιν τῶν νοσοκομείων».

Τὸ Βουλευτικὸν συνεζήτησε τὰς ἀνωτέρω προτάσεις τοῦ Ἐκτελεστικοῦ κατὰ τὴν 13ην Ὀκτωβρίου 1825, καθ' ἣν καὶ ἀπεφάσισεν ὅπως παραπέμψῃ τὸ σχέδιον εἰς τὴν ἐπὶ τῶν νοσοκομείων ἐπιτροπὴν «διὰ νὰ συνάξῃ ἐκ τῶν περιεχομένων ὅσα κατὰ τὸ παρὸν συγχωροῦσιν αἱ περιστάσεις καὶ νὰ δώσῃ ἄλλα σχέδια εἰς τὸ Ἐκτελεστικόν»¹.

Τὰ ἐν λόγῳ σχέδια ὅμως λόγῳ τῶν πολεμικῶν γεγονότων δὲν φαίνεται νὰ προωθήθησαν. Παρὰ ταῦτα νοσοκομεῖα κρατικά, κοινοτικά, ἢ στρατιωτικά ἐλειτούργησαν κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην περίοδον ἐν Ναυπλίῳ, Ἀθήναις, Σύρῳ καὶ ἀλλὰ-χοῦ².

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Πρακτ. Βουλ. 13 Ὀκτ. 1825, ἐφ. «Γενικὴ Ἐφημερὶς τῆς Ἑλλάδος», φ. 6 (24 Ὀκτ. 1825).

2. Βλ. γενικῶς Ἀρ. Κούζη, «Ἡ Ἱατρικὴ κατὰ τὸν Ἀγῶνα», Ἀρχεῖα Ἱατρικῆς, τόμ. 3 (1907), καὶ Γ. Πουρναροπούλου, «Ἕλληνες καὶ ξένοι ἱατροὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821», Δελτίον Πρακτικῶν Ἱατρικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν, Μάρτιος - Μάιος 1953.

